

**Artur Zieliński, Katarzyna
Janeczko**

**Największe atrakcje turystyczne w
województwie świętokrzyskim w
opinii turystów**

Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 2 (34), 297-307

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

NAJWIĘKSZE ATRAKCJE TURYSTYCZNE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM W OPINII TURYSTÓW

ARTUR ZIELIŃSKI¹, KATARZYNA JANECZKO²

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

¹ e-mail: artur.zielinski@ujk.edu.pl

² e-mail: k.janeczko95@gmail.com

SŁOWA KLUCZOWE

atrakcje turystyczne, województwo świętokrzyskie, turyści, badania ankietowe

STRESZCZENIE

Współcześnie turystyka staje się jedną z dynamiczniej rozwijających się gałęzi gospodarki. Wiele państw i regionów upatruje w niej możliwości uzyskiwania znaczących dochodów. Z tego powodu kreuje się zupełnie nowe atrakcje, ruch turystyczny zaś jest wnikliwie monitorowany i analizowany. Tworzy się listy rankingowe największych atrakcji turystycznych. Jednak podstawą opracowania takich zestawień jest najczęściej liczba sprzedanych biletów w danym obiekcie w ciągu roku. Ostatecznie zatem takie inwentarze niekoniecznie prawidłowo odzwierciedlają postrzeganie przez turystów atrakcyjności poszczególnych obiektów. Poza tym, niektóre hity turystyczne ze względów ekologicznych bądź powodów technicznych, mogą nie mieć możliwości do zwiększania natężenia ruchu turystycznego. Dlatego w województwie świętokrzyskim, wśród turystów zwiedzających jeden z obiektów cieszących się w ostatnich latach wielką popularnością przeprowadzono badanie przy wykorzystaniu specjalnie opracowanego kwestionariusza. Celem studiów było uzyskanie opinii turystów na temat największych atrakcji turystycznych w regionie. Wyniki prac badawczych wskazują, że turyści za największą atrakcję w regionie świętokrzyskim uważają Góry Świętokrzyskie, zaś w ich obrębie szczególne znaczenie ma Święty Krzyż. Jednakże należy podkreślić, że coraz większa grupa turystów jako bardzo znaczące atrakcje turystyczne wskazuje także wcześniej nieistniejące lub mało znane atrakcje, wśród których wyraźnie dominuje Bałtów.

Wprowadzenie

Region Świętokrzyski, który dla uproszczenia autorzy niniejszej pracy utożsamiają z zasięgiem administracyjnym województwa świętokrzyskiego, należy do terenów o znaczących walorach turystycznych i ugruntowanym znaczeniu w turystyce (Kruczek, 2002, s. 288; Lijewski i in., 2008, s. 384). Poza tym obszar ten cechuje się ponadprzeciętnymi walorami przyrodniczo-kulturowymi

(Jastrzębski, 2008; Zieliński, 2007). Biorąc pod uwagę fakt, że turystyka jest dynamicznie rozwijającą się gałęzią gospodarki (Gołębski, 2002, s. 435) nie dziwi, że wiele regionów (w tym i region świętokrzyski) upatruje w niej możliwości uzyskiwania znaczących dochodów. Z tego też powodu w województwie świętokrzyskim ruch turystyczny jest precyzyjnie i szczegółowo badany. Tworzone są statystyki, listy rankingowe, porównania oraz analizy ruchu turystycznego, które dają możliwość udoskonalenia zarówno poszczególnych obiektów, jak i czynników wpływających na atrakcyjność turystyczną regionu.

Wśród zwiedzających jedno z cieszących się w ostatnich latach wielką popularnością miejsc turystycznych przeprowadzono badanie mające na celu sprecyzowanie, które z atrakcji województwa świętokrzyskiego turyści zaliczają do największych. Takie badania wydają się być niezmiernie istotne, bowiem zarówno przestrzeń turystyczna, jak i postrzeganie jej atrakcyjności podlega nieustannym zmianom.

Przedmiot badań i zastosowane metody

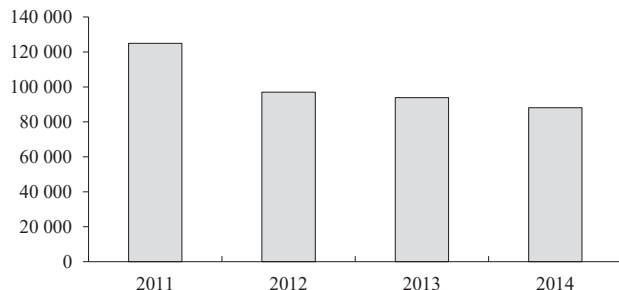
Badaniami ankietowanymi objęto turystów odwiedzających Zespół Pałacowy w Kurozwękach. Miejscowość, w której znajduje się ten obiekt, jest zlokalizowana w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego (rys. 1). Miejsce to do niedawna nie wzbudzało zainteresowania turystów, obecnie zaś Kurozwęki stają się atrakcją o ponadregionalnym znaczeniu (Zieliński, 2012b) i są chętnie odwiedzane przez dziesiątki tysięcy turystów (rys. 2) z różnych zakątków Polski (rys. 3). Kurozwęki swój sukces turystyczny zawdzięczają pałacowi, który powrócił w ręce spadkobierców i przeszedł generalny remont, a otaczający go park odzyskał urok. W odrestaurowanej posiadłości stworzono szereg inwestycji, na bazie których powstał Zespół Pałacowy. Warto jeszcze podkreślić, że w ostatnich latach większego znaczenia w turystyce nabierają także inne obszary zlokalizowane

Rysunek 1. Położenie obszaru badań na tle mapy konturowej Polski z podziałem administracyjnym na województwa

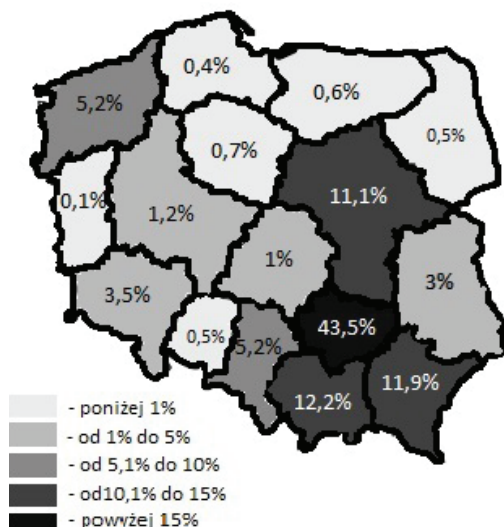
Źródło: opracowanie własne.

w południowo-wschodniej (Zieliński, 2010, 2012a) i południowej (Zieliński, Czerwiński, 2013a, b) części województwa świętokrzyskiego.

Rysunek 2. Liczba turystów odwiedzających Zespół Pałacowy w Kurozwękach w latach 2011–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Pałacowego w Kurozwękach.

Rysunek 3. Obszary, z których turyści przyjeżdżają do Kurozwęk według podziału administracyjnego Polski na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Pałacowego w Kurozwękach.

Jedną z wielu atrakcji Kurozwęk, cieszącą się dużym zainteresowaniem, jest labirynt tworzony w kukurydzy i konopi. Obiekt ten funkcjonuje przez około 3 miesiące w roku. Jednak w tym czasie może go odwiedzić nawet kilkanaście tysięcy osób. Turyści po pokonaniu labiryntu, zachęcani nagrodami, wypełniają specjalny kwestionariusz ze swoimi adresami. Wykorzystywane

są one w celu ustalenia miejsc, z których zwiedzający przyjeżdżają. Zawarte w kwestionariuszu odpowiedzi są dodatkowym źródłem informacji i przedmiotem analiz. Polecenia są tak sformułowane, aby nie sugerowały jakichkolwiek odpowiedzi i nadawały badaniom możliwie jak największy obiektywizm.

Zadaniem ankietowanych było udzielenie odpowiedzi na niżej wymienione polecenia:

1. Wymienić największe atrakcje turystyczne w regionie świętokrzyskim.
2. Wymienić miejsca, które warto zobaczyć w okolicy Kurozwek.

Poza tym turyści określili swój wiek, długość czasu turystycznego pobytu na ziemi świętokrzyskiej i precyzowali źródła informacji, które skłoniły ich do przyjazdu do Kurozwek. Przedmiotem przeprowadzonych analiz było 2503 kwestionariuszy pozostawionych przez turystów w Zespole Pałacowym w Kurozwekach w 2014 roku.

Wyniki badań

Wyniki badań wskazują, że Zespół Pałacowy w Kurozwekach, w którym przeprowadzono badanie, ma ugruntowaną i solidną pozycję turystyczną. Jest jedną z ważniejszych atrakcji województwa świętokrzyskiego. Od szeregu lat cieszy się znaczącą popularnością, którą potwierdzają dziesiątki tysięcy turystów odwiedzających rocznie Kurozweki (rys. 2). Ta znacząca liczba turystów nadaje ponadregionalny charakter, o czym świadczy fakt, że 56,5% odwiedzających omawiany obiekt pochodzi spoza województwa świętokrzyskiego (rys. 3). Turyści przyjeżdżają tu głównie z województwa małopolskiego (12,2%), podkarpackiego (11,9%), mazowieckiego (11,1%). Poza tym zauważono wyraźny wzrost liczby turystów z województwa zachodniopomorskiego (5,2%) i dolnośląskiego (3,5%) w stosunku do odwiedzających z 2010 roku (Zieliński, 2012b). Zanotowano również odwiedzających spoza Polski, m.in. z Czech, Szwecji, a nawet z USA.

50% gości przebywa tutaj jedynie zatrzymując się podczas przejazdu. Z kolei 23% na zwiedzanie Kurozwek poświęca jeden dzień, a 16% tydzień lub dłużej.

Turyści z reguły pobyt w Kurozwekach oceniają celująco i bardzo dobrze (95%). Przyjazd do Kurozwek wybierają głównie ludzie młodzi. Turyści do 25 roku życia stanowią 49%, a grupa osób w wieku od 25 do 45 lat stanowi 42%.

Źródłem wiedzy o atrakcjach turystycznych w Kurozwekach zasadniczo są znajomi (41%), internet (36%) oraz prasa (9%), telewizja i radio (7%), a także różne publikacje (5%).

Według przeważającej większości ankietowanych Góry Świętokrzyskie są największą atrakcją regionu świętokrzyskiego. Są one też bardzo mocno kojarzone z województwem. Poza tym wiąże się z nimi nie tylko wiele faktów historycznych, ale również legend, wierzeń czy obrzędów. Najlepiej znanym miejscem w Górach Świętokrzyskich jest Święty Krzyż, na którym znajduje się bazylika mniejsza pw. Trójcy Świętej i sanktuarium Relikwii Krzyża Świętego (fot. 1). Miejsce to jest zarazem najstarszym sanktuarium w Polsce. Założenie opactwa przypisuje się Bolesławowi Chrobremu, zaś sam klasztor i romański kościół ufundowany został przez Bolesława Krzywoustego. Jest to obiekt wielu pielgrzymek zarówno w przeszłości, jak i współcześnie. W 2006 roku bardzo uroczysto obchodzono tysiąclecie istnienia tejsze świątyni. Natomiast w 2014 roku odbudowano

wierzę kościelną, która jest doskonałym punktem widokowym na rozległą i niezwykle malowniczą okolicę. Ponadto, w obrębie Gór Świętokrzyskich turyści za znaczące atrakcje uważają: Św. Katarzynę, Nową Słupię oraz najwyższy punkt Łysogór – Górę Łysicę, której wysokość sięga 612 m n.p.m. i jednocześnie jest najwyższym położonym punktem w całym pasie Wyżyn Środkowopolskich. Zainteresowaniem turystów cieszy się także niewielkie miasteczko Bodzentyn, leżące u północnego podnóża Gór Świętokrzyskich oraz osobliwości przyrodnicze gór, a w szczególności gołoborza. Stanowią je swoiste pokrywy stokowe, składające się z lekko redeponowanego rumoszu skalnego. Swe powstanie zawdzięczają procesom mrozowym, a w szczególności zamarzaniu i rozmarzaniu podłoża, które doprowadziło do rozpadu blokowego skał.

Fotografia 1. Klasztor na Świętym Krzyżu (fot. A. Zieliński)

Godne uwagi jest, że co piąty z ankietowanych turystów za jedną z największych atrakcji wymienił Jaskinię Raj. Jest to niewielka, wapienna jaskinia krasowa o długości ok. 240 m. Zaczęła powstawać już w dewonie (ok. 350 mln lat temu) i rozwijać się w późnym trzeciorzędzie i czwartorzędzie. Mimo nieznacznej wielkości obiekt ten wyróżnia się dobrze zachowaną i bogatą szatą naciekową. Ciekawostką jest, że zamieszkiwana była ona przez neandertalczyków. Jako obiekt turystyczny funkcjonuje już kilkadziesiąt lat. Rocznie odwiedza ją około 95 tys. osób (dane z Urzędu Marszałkowskiego z 2014 roku). Jednak, mimo że atrakcja ta cieszy się wielkim uznaniem wśród turystów, ze względów ekologicznych ich liczba nie powinna być zwiększana, aby zbyt mocno nie zakłócać naturalnych rytmów funkcjonowania jaskini.

Niezwykle fascynującym dla zwiedzających obiektem jest Kompleks Turystyczny w Bałtowie. Jest on doskonałym przykładem na to, że nawet w miejscowości o pierwotnie małej atrakcyjności turystycznej można stworzyć i wykreować niezwykle interesujący produkt, do którego przybywają turyści z całej Polski. Na terenie tego kompleksu znajduje się park, w którym można obejrzeć m.in. makiety dinozaurów w naturalnych wymiarach. Ścieżki spacerowe podzielone są na odcinki, które reprezentują kolejne epoki geologiczne Ziemi, począwszy od kambru, do momentu pojawienia się człowieka w neolicie. Obecnie na terenie parku znajduje się około czterdziestu modeli dinozaurów (największy z nich – diplodok – mierzy około 26 metrów długości) z okresu triasu, jury i kredy. Ponadto, na terenie parku znajduje się również muzeum, w którym wystawione są skamieniałości z okresu jurajskiego, w tym między innymi tropy dinozaurów znalezione w innych miejscowościach regionu świętokrzyskiego. Zimą funkcjonuje Stacja Narciarska Szwajcaria Bałtowska. Jest to ośrodek narciarski z wyciągiem krzeselkowym, dwoma wyciągami orczykowymi, dwoma wyciągami dla dzieci oraz sześcioma trasami o łącznej długości ok. 4 km. Istnieje tam również wiele innych ciekawych obiektów, spełniających oczekiwania turystów w różnym wieku. Warto podkreślić, że wokół Jura Parku nieustannie prowadzone są dalsze liczne inwestycje. Mają one na celu poszerzenie oferty turystycznej o nowe atrakcje. Obecnie Bałtowski Kompleks Turystyczny jest największym obiektem rozrywkowym w Polsce. Nie dziwi więc fakt, że badania ankietowe odzwierciedliły sukces tego miejsca.

Do największych atrakcji regionu świętokrzyskiego turyści zaliczają także zamek w Chęcinach oraz okoliczne obiekty turystyczne wykreowane w ostatnich latach (Centrum Nauki Leonardo da Vinci w Podzamczu Chęcińskim, Europejskie Centrum Edukacji Geologicznej w Chęcinach), a także skansen w Tokarni cieszący się niezmiennie dużą popularnością. Po rewitalizacji chęcińskiego zamku i miasta Chęciny wyraźnie zanotowano wzrost turystycznego zainteresowania tymi obiektami.

Kolejnym miejscem, którego walory dostrzegli badani, jest zamek Krzyżtopór w Ujeździe. Jest to jedyna w swoim rodzaju budowla ukazująca wielkie bogactwo i przepych swojego fundatora, Krzysztofa Ossolińskiego. Pomimo że obecnie budowla ma status trwałej ruiny, imponuje rozmiarami. W jej skład wchodzi majestatyczny zamek oraz obszerne fortyfikacje: bastiony, fosa, ślady umocnień i mostów (fot. 2).

Biorąc pod uwagę najbliższe okolice Kurozwek, największym uznaniem cieszył się Szydłów. Jest to historyczne miasto z licznymi zabytkami (średniowieczny zespół miejski i zachowane na długości 700 m mury obronne z blankami i strzelnicami z XIV w.). Niestety, z trzech prowadzących do miasta bram zachowała się jedynie Brama Krakowska z XIV wieku (fot. 3). Bardzo cennym zabytkiem miasteczka jest również późnorenansowa synagoga z XVI wieku, która jest najstarszą zachowaną bożnicą w regionie świętokrzyskim i jedną z najstarszych w Polsce (fot. 4).

Fotografia 2. Zamek Krzyżtopór w Ujeździe (fot. A. Zieliński)

Fotografia 3. Brama Krakowska w Szydłowie (fot. A. Zieliński)

Fotografia 4. Synagoga w Szydłowie (fot. A. Zieliński)

Poza tym za miejsca bardzo interesujące w regionie świętokrzyskim ankietowani uznali jeszcze Sandomierz. Zainteresowanie Sandomierzem szczególnie wzrosło po emisji popularnego serialu telewizyjnego *Ojciec Mateusz*, którego akcja rozgrywa się właśnie w tym mieście. W dalszej kolejności turyści wskazywali Pacanów, bowiem w miejscowości tej funkcjonuje od kilku lat Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka, a poza tym samo miasteczko zaczyna być uważane za polską stolicę bajek.

Za kolejne z liczących się atrakcji regionu świętokrzyskiego badani podawali imprezy plenerowe. Największą popularnością cieszyły się Dymarki Świętokrzyskie odbywające się w Nowej Słupi i Święto Śliwki organizowane w Szydłowie. Dymarki Świętokrzyskie to dwudniowe wydarzenie o charakterze kulturalno-edukacyjnym. Główną jego atrakcją jest pokaz wytopu żelaza, który przeprowadzany jest w piecach ziemnych metodą sprzed 2000 lat. Natomiast Święto Śliwki to cykl prezentacji promujących rejon (największy w Polsce obszar z sadami śliwkowymi) oraz podkreślających specyfikę i atrakcyjność Szydłowa. Na licznych stoiskach można degustować regionalne potrawy, których głównym składnikiem jest szydłowska śliwka. Wśród niektórych gości odwiedzających Szydłów uznaniem cieszy się także miejscowa nalewka. Szydłowska „śliwowica” produkowana jest według starej receptury. Niezwykłą atrakcją jest również pokaz suszenia owoców starodawną metodą ziemną na tzw. laskach. W dalszej kolejności badani jako atrakcje turystyczne wymieniali pokamedulski klasztor w Rytwianach, zalew w Chańczy na rzece Czarnej Staszowskiej oraz najbliższe powiatowe miasto – Staszów.

Wyniki badań dokumentują, że opisywany region świętokrzyski staje się coraz bardziej atrakcyjny dla turystów. Uznanie i rozgłos wśród zwiedzających zyskują zarówno znane wcześniej przestrzenie turystyczne, jak i zupełnie od podstaw stworzone obiekty. Istotnym ograniczeniem dynamiki rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim jest w niektórych częściach tego regionu nie najlepsza strategia promocji walorów turystycznych (Zieliński, 2003, 2011, 2012a). Jednak mimo tego, turyści korzystając z opinii znajomych oraz źródeł internetowych mają dostatecznie dobrą wiedzę o największych atrakcjach turystycznych województwa świętokrzyskiego.

Podsumowanie

Kurozwęki to niewielka miejscowość, położona nieco marginalnie w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Zlokalizowana jest przy drodze łączącej niezbyt duże miasta powiatowe Jędrzejów i Staszów, jednak mimo tego co roku odwiedzana jest przez dziesiątki tysięcy turystów z różnych regionów Polski. Fakt ten wymownie potwierdza, że Zespół Pałacowy w Kurozwękach jest ponadregionalną atrakcją turystyczną. W związku z powyższym, przeprowadzone badania opierające się na 2503 kwestionariuszach, mają obiektywny charakter. Wyniki studiów dokumentują bowiem, w jaki sposób turyści postrzegają różne miejsca i które z nich typują jako najatrakcyjniejsze obiekty turystyczne w regionie świętokrzyskim. Analiza taka wydaje się być bardzo wartościowa, bowiem opiera się na opinii osób najbardziej zainteresowanych – samych turystów. Interesujące jest, że przybysze zamieszkujący nawet odległe regiony Polski mają generalnie dobre rozeznanie o atrakcyjności turystycznej województwa świętokrzyskiego.

Badania potwierdzają, że największym atutem regionu są Góry Świętokrzyskie, które nadają unikatowość i wyjątkową specyfikę całemu regionowi. Z jednej strony są pełne tajemnic, licznych legend oraz starych obrzędów i wierzeń, zaś z drugiej – szczególnych osobliwości przyrodniczych, które sprawiają, że znaczna powierzchnia województwa świętokrzyskiego jest rajem dla turystów o różnorodnych zainteresowaniach. Przestrzeń taka doskonale nadaje się także do inicjowania nowych projektów turystycznych. Znakomitym tego przykładem jest Kompleks Turystyczny w Bałtowie, Baseny Mineralne w Solcu-Zdroju, Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie, Centrum Nauki Leonardo da Vinci czy Park Miniatur w Krajnie. Obiekty te w doskonały sposób wzbogacają atrakcyjność miejsc, w których funkcjonują.

Wielką rolę na opisywanym terenie odgrywają zabytki architektury, których również nie brakuje. Zamki w Ujeździe i Chęcinach przyciągają swoim majestatem i bogatą historią.

Warto podkreślić, że inicjatywy mające potencjał „ściągnięcia” ogromnej liczby turystów z różnych stron Polski mogą się przyczynić do podjęcia jeszcze bardziej wzmożonych działań na rzecz dalszego rozwoju turystyki. W konsekwencji takie działania podniosą wartość i atrakcyjność turystyczną opisywanego obszaru. Mogą spowodować także wydłużenie czasu pobytu turystów w regionie, jak również podnieść wartość regionu w opinii jego mieszkańców (Niezgoda, 2011).

Literatura

- Gołębski, G. (red.) (2002). *Kompendium wiedzy o turystyce*. Warszawa–Poznań: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jastrzębski, C. (2008). Perspektywy rozwoju turystyki w Górach Świętokrzyskich. *Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich*, 55, 155–163.
- Kruczek, Z. (2002). *Polska. Geografia atrakcji turystycznych*. Kraków: Proksenia.
- Lijewski, T., Mikułowski, B., Wyrzykowski, J. (2008). *Geografia turystyki Polski*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Niezgoda, A. (2011). Atrakcyjność miasta jako obszaru recepcji turystycznej w opinii mieszkańców – przykład Poznania. W: A. Rapacz (red.), *Gospodarka turystyczna w regionie. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca*, s. 845–856. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 157. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Zieliński, A. (2003). *Strategia promocji walorów krajoznawczo-turystycznych regionu świętokrzyskiego. Funkcje turystyki i krajoznawstwa w strategii rozwoju regionu świętokrzyskiego*. Konferencja. Kielce–Wólka Milanowska 26–27.09.2003. Kielce: Instytut Geografii AŚ, Prywatna Wyższa Szkoła Ochrony Środowiska w Radomiu, Sejmik Województwa Świętokrzyskiego.
- Zieliński, A. (2007). Region świętokrzyski w ocenie geografów. The Świętokrzyskie Province seen by geographers. W: M. Strzyż, A. Zieliński (red.), *Region w edukacji przyrodniczo-geograficznej. Region in the Education in Geography and Natural Sciences*, s. 209–215. Nauki geograficzne w badaniach regionalnych. T. IV. Kielce: Instytut Geografii Akademii Świętokrzyskiej.
- Zieliński, A. (2010). Związek krajobrazu z rozwojem turystyki w rejonie Staszowa. The relation between landscape and development of tourism in the region of Staszów. W: *Krajobraz a turystyka*, s. 274–283. Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego, 14. Sosnowiec: Komisja Krajobrazu Kulturowego PTG.
- Zieliński, A. (2011). Ocena ruchu turystycznego w rejonie Staszowa (południowo-wschodnia część województwa świętokrzyskiego). W: A. Rapacz (red.), *Gospodarka turystyczna w regionie. Problemy jej funkcjonowania*, s. 121–130. Jelenia Góra: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydawnictwo AD REM.
- Zieliński, A. (2012a). Tourism attractiveness of Staszów according to its residents. *Visnyk of The Lviv University Series Geography*, 43, 358–365.
- Zieliński, A. (2012b). Zespół Pałacowy w Kurozwękach jako produkt turystyczny o ponadregionalnym znaczeniu. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 85, 305–321.
- Zieliński, A., Czerwiński, K. (2013a). Atrakcyjność Buska-Zdroju w opinii jego mieszkańców. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 304, 381–392.
- Zieliński, A., Czerwiński, K. (2013b). Poniemie jako przykład przestrzeni o szerokich możliwościach rozwoju turystyki edukacyjnej. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 304, 393–403.
- Zieliński, A., Czerwiński, K. (2014). Przeobrażenia demograficzne ośrodków miejskich Poniemia w latach 1990–2010. *Problemy Rozwoju Miast*, 3, 92–99.

GREATEST TOURIST ATTRACTIONS IN ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODESHIP BY THE TOURISTS' OPINIONS

KEYWORDS | the greatest tourist attractions, świętokrzyskie voivodeship, tourists, survey research

ABSTRACT | Nowadays, tourism is becoming one of the most dynamically developing part of the economy. Many countries and regions are seeing it as a source of significant revenue. For this reason all the time there are creating a lot of new attractions and touristic objects. Tourism is greatly carefully monitored and analyzed. The ranking list of the greatest touristic attractions are being created. The basis for the development of such rankings is the number of tickets sold in individual objects. Therefore, in one of the most popular touristic object in świętokrzyskie voivodeship anonymous survey was conducted. The aim of the study was receiving tourists' opinion about the biggest attractions in region. Results indicate that tourism in this area is identified with Świętokrzyskie Mountains. What is important, many tourists mentions new, objects, witch the most popular is Bałtów.

Translated by Katarzyna Janeczko